genç sinema

DEVRİMCİ SİNEMA DERGİSİ

SAYI 7 MAYIS 1969 1 LİRA

GENÇ SİNEMA GÖSTERİLERİ

genç sinemadan

Türkiye'de sinema ortamı gelişmekte, seyirci bilinçlenmektedir günden-güne. Ülkenin her yanından «yeşilçam»ı boykot eden gür sesler yükselmektedir. Örneklerini bu sayımızda göreceğiniz bu çıkışlar Türk sinemasının çöküşünü hızlandırmaktadır elbette. Bu çöküş döneminde büyük görevler düşmektedir Genç Sinemacılara. Sinemanın ne denli büyük, önemli ve değerli olduğu artık anlaşılmıştır. İyi kullanılırsa sinema, düzeni değiştirebilir, buna inanıyoruz.

Kurulu düzenin bekçileri de bunu biliyorlar, bundan korkuyorlar. Genç Sinemacıları sudan sebeplerle tutuklayıp sorguya çekmeye başladılar artık. Önümüzdeki sayıda bu sorguları uzun-boylu anlatacağız. Kavgamız daha yeni başlamıştır.

BİR ÇAĞRIDIR BU

Sinema «ferdi» bir sanat değildir, topluluk sanatıdır. Bu yüzden şair, hikâyeci, ressam, oyuncu, müzisyen... kısacası devrimci olan herkese ihtiyaç vardır.

ön kapak :âsâyiş berkemâl
çirkin ares

arka kapak :66
onlar ki...

GENÇ SİNEMA. Aylık sinema dergisi. Sahibi ve sorumlu yazı işleri yönetmeni Ömer Pekmez. Yönetim yeri : Sıracevizler Sokak No: 108/1 Daire 7 Şişli - İstanbul. Abonesi : bir yıllık 12 lira, iki yıllık 20 lira. Dizgi ve baskı Gün Matbaası. [redacted]

(Baskı Tarihi : 3. 5. 1969

sinemamızın suçları

ALTAN YALÇIN

Rasgele alınmış bazı gazete haberleri...

ÇOCUKLARIMIZ

KARAKOLU KOMŞU KAPISI YAPTILAR......

7 ÇOCUK ARTİST OLMAK İÇİN EVLERİNDEN KAÇTI......

Cumhuriyet 1 Şubat 1969
Tanınmış bir film artistine yazdıkları mektupta her isteyen artist olabilir cevabını alan 12-16 yaşları arasında Ankaralı 7 çocuk evlerinden İstanbula kaçmışlardır. Beyaz perdeye atılıp para ve şöhret sahibi olmayı arzulayan 7 maceracıdan 12 yaşındaki güler Gürses, 13 yaşındaki zekiye eren Kadıköyde ki bir otobüs terminali önünde yakayı ele vermişlerdir......

14 YAŞINDAKİ ÇOÇUK 45 LİRA İÇİN BİR MANAVI BIÇAKLAYIP ÖLDÜRDÜ
«Oğlunun kanlı ellerinden gurur duyan katil çocuğun babası yanaklarından öpüp SEN ERKEKLİK UĞRUNA ADAM ÖLDÜRDÜN dedi.

14 yaşındaki çocuk 45 lira için bir manavı bıçaklayıp öldürdü

BEN ADAMIN CİĞERİNİ SÖKERİM

Oğlunun kanlı ellerinden gurur duyan katil çocuğun babası yanaklarından öpüp "Sen erkeklik uğruna adam öldürdün„ dedi

GENÇLERİMİZ...

SAMİMİ ARKADAŞINI BİR YUMRUKTA ÖLDÜREN GENÇ PİŞMAN

Ceyhan (HA)

Hamitbey Köyünde en samimi arkadaşı 23 yaşındaki Mustafa Aydını hiç yüzünden çıkan münakaşa sonunda bir yumrukta cansız yere seren köy bakkalı 22 yaşındaki Muzaffer Eşli, yakalandıktan sonra 'çok pişmanım' demiştir.

KENDİSİNİ İĞFAL EDEN TÜCCARI 7 KURŞUNLA ÖLDÜRDÜ

(HA)

"Namusumu temizledim„

Günaydın 7 Şubat 1969
Katil işlediği cinayetten sonra mağzanın kapısından çıkarken halka dönüp 'beni iğfal ederken neredeydiniz' diye bağırdı.
Canan Aker adında bir genç kız kendisi-

ni evlenme vadi ile iğfal eden akrabası bir kumaş tüccarını Eminönündeki mağazasında tabanca ile 7 el ateş ederek öldürmüştür.

«Namusumu temizledim yaptığımdan hiç pişman değilim. O çok canlar yakmıştı. Namusumu 20 bin liraya satın almak istedi. Başkalarına da ibret olsun diye bu işi yaptım.»

(bir başka gazetenin aynı olay üzerine yazdıkları)

«Onun da beni sevdiğini zannetmiştim, fakat dün bütün ümitlerim kırıldı bana mağazasında çalışan bir adamla para göndermişti. Sanki bu para benim kızlığımın karşılığı idi.»

(Ve filmlerimizde genellikle mahkeme sahnesinde söylenen, ya da görüntülenen bir savunma (Namusumu temizlemem gerekiyordu. Çok canlar yakmış alçağın biriydi o)

Sevgilisini Öldürdü: Çalışmak için Almanyaya gitmekte direnen genç ve güzel hemşire elektrikçi sevgilisi tarafından yatak odasında tek kurşunla vurulup öldürülmüştür.

Gece ....

Gece yarısı sırtına tabanca dayayıp kız kaçırmaya kalktı......

Albatros Çetesinin kraliçesi yakalandı.

BÜYÜKLERİMİZ

BİR MÜEZZİN KIZINI VE MUSTAKBEL DAMADINI TABANCA İLE ÖLDÜRDÜ...

DEDE DAYI VE AMCA BİR OLUP GÜZEL NURİYEYİ ÖLDÜRMÜŞLER

ÜÇ KİŞİYİ ÖLDÜRÜP İSTANBULA KAÇTI...

22 YILLIK EŞİNİ ÖLDÜRDÜ...

BİR GEÇİŞ.

Bazı gazete haberleri..

Firari katili yakalayan bekçi BOND Hamdi ye 450 TL ikramiye verildi...

Kızı artist olsun diye bir filmciye 20.000 lira veren baba dolandırıldı...

Anadolu Kahramanlarını canlandıran filmde Elke Sommer Göbek dansı yapıyor...

VE FİLMLERİMİZDEN BAZILARININ ADLARI

(BİR KADIN İNTİKAMI, KURŞUNLARIN YAĞMURU-MAFİA ÖLÜM SAÇIYOR-RİNGO KİD KELEPÇELİ MELEK-SİLÂHSIZ DÖVÜŞELİM KAN DAVASI-NEMLİ GÖZLER-KARA DUVAKLI GELİN-ŞAŞKIN HAFİYE KİLLİNG'E KARŞI-KİLLİNG SEV VE ÖLDÜR-ZALİMLERDE SEVER?-CANİLER KRALI KİL-

LİNG-DIŞI KİLLİNG- KİLLİNG ÖLÜLER KONUŞAMAZ

....

SUÇLU KİM.

Önümde uzanıp giden yeşilçam plâtoları. Aynılaşan yüzlerce görüntü, bıkıp usanmadan seyrediyorum. Bu filmlerin karanlık salonları dolduran binlerce insanla hergün alay etmesine, iyi güzel, ne varsa yeryüzünde toplumda, çalışan, değer yaratan insanlar adına, o insanların aldatılmasına bakıyorum. Ve gittikçe daha yakından görüyorum. Sinemamızın yalnız seyircinin beğenisini yozlaştırmakla kalmayıp aynı zamanda onu bütünüyle toplumdan kopmaya suçlu olmaya sürüklediğini. Adını anacağım örneklerin yazının başında rasgele alınmış haber örnekleri kadar değer taşıdığını bunun ötesinde özel bir seçim yapmadığımı belirtmeliyim. Yüzlerce örnekten rasgele seçilmiş bir kaçı.

KARA DUVAKLI GELİN

Filmin kısa konusu : İşveren'in ihmali (bu ihmalin nasıl bir ihmal olduğu bütün film boyunca ortaya çıkmaz) ile bir iş kazasında bir çok işçi ölür. İş kazasında, işverenin ihmali bulunduğunu sağ kalan bir ustabaşı bilmektedir. Fakat işveren bu ustabaşını ölen işçi ailelerine bakacağı onları işe alacağı vaadi ile kandırır. Savcılıkta tek görgü tanığı ustabaşı gerçeği gizler ve işveren kurtulur. (bütün bunları bir geriye dönüşle öğreniriz) Ustabaşı-Reha Yurdakul-işverenin ölen işçi ailelerini işten atması sonunda yıllar önce yargı organlarından, gizlediği bu gerçeği açığa çıkarmaya karar verir. Ve kararını (biraz anlamsız bir bilinçle) ilkin patronuna söyler, sonra gelip karısına herşeyi anlatır. (Evli ve iki küçük çocuğu vardır) Savcılığa gitmek üzere çıkar. Patron ve kiralık katilleri güpegündüz sokak ortasında öldürürler ustabaşını. Mahkeme iki çocuğu ile dul kalan (Türkân Şoray) maktül kadınının bütün gerçeği anlatmasına rağmen **yalancı tanık ifadelerine uyarak muteber iş adamını** (Muzaffer Tema) **beraat ettirir.** Eline bir tabanca geçiren şoray **kocasının intikamını almak** üzere patronu vurur.

Yirmi yıla yargılanır. Çocuklarını yaşlı bir tanışın evine emanet edip uzak bir tutsak evine sürülür. **(Tutsak evinde çocukları suçlunun elinden koparırcasına alması ilginçtir.)**

(Film normal film süresini doldurmadığından devam eder)

Yıllar geçer babaları maktül, anaları katil olan iki küçük-ikiside kızdır- büyürler. Biri hukuk öğrenimi görürken diğeri -raslantının bu denlisi fazla demeyin-babasının katili olan ve işi hayli gelişmiş patronun yanında sekreter olarak çalışır. Abla (Türkân Şoray'ın genç görüntüsü), üniversiteli sezer güvenirgil-küçük kardeşine (Muzaffer Tema) babasının katili patronun metresi olarak kazandığı paralarla bakar ve okutur. (gerçi iki kızda baba ve annelerinin kim olduğunu bilmemektedirler) Üniversitelinin uzakta stajını yapan bir sevgilisi vardır. (Katil ananın bulunduğu hapishanede) Fakat bir partide tanıştığı Olgun ve zengin erkek (biraz sabır sevgili okurlarım) babasının katili, ablasının metresi, muteber işadamı -Muzaffer Tema- ona sevgilisini unutturur ve baştan çıkarır. Bu arada ana'-

nın yargı süresi dolmak üzeredir. Uzakta ki Stajyer sevgili yavuklusundan söz ederken, Şoray sözü edilen kızın kendi kızı olduğunu anlar. Ve onların yanında bir iş bulabilmesi için doktora yakarır. Birlikte İstanbula dönerler. Ana Şoray, kızlarının yanına yerleşir, yıllar önce kızlarını bıraktığı ihtiyar adam felçli konuşamaz bir durumdadır. Üniversiteli, eski sevgilisine artık bir ilişkileri kalmadığını anlatmaya çalışır. Ve yakında başkasıyla evlenecektir. Abla durumu farkeder. Herşeyi bütün çıplaklığı ile anlatır. Fakat kız kardeşini ikna edemez. Sonunda Üniversiteli kızımız müstakbel eşinin garsonyerinde alır soluğu. Bir yatak sahnesi içeriye elinde tabanca ile abla girer ve durumu evde öğrenen ana şoray da peşinden. Ana şoray yine ateş eder. Namusunu temizlemek ve yıllar öncesinin öcünü almak için. Şoraylar tevkif edilir. Anlaşılamaz sorun yargı organlarınca. Üniversitelimiz ilk davasına müstakbel eşinin avukatı olarak girer ve dünya hukuk tarihinde emsali görülmemiş bir söylev verir. **Abla kendini satan** bir fahişedir. (kardeşi olduğunu söylemekten çekinmez) İhtiyar şoray hasta bir cani.
Sonuç : İkinci bir yargı salonunda yine dinleriz hanım avukatımızı, müstakbel eşinin yaralanması sanki koskoca ulusların haksız bir saldırıya uğraması gibidir onun için). Fakat beklenmedik tanıklar girerler, yatalak ve felçli tanış konuşur. Yıllar önce ustabaşını öldürürken birlikte bulunan bir kiralık katil konuşur. Ve ol hikâye böyle biter.
Konuyu elimden geldiğince özetleyip vermeye çalıştığım bu film ve yazının başlangıcındaki spotlarla ilgisinin çözümünü okurlarıma bırakıyorum.
Bir başka örnek..

BAHARDA SOLAN ÇİÇEK

Konusunu vermeye pek gerek görmüyorum yalnız ana noktalara değinmekle yetineceğim Kahraman orta halli bir erkek (mesleği avukat) akrabasından bir kız konuk gelir evlerine kimsesi yoktur. Zengin ve anlayışlı bir kızla sözlüdür avukat. Fakat sözlüsünün seyyahatinde akraba kızla verir mercimeği fırına. Sözlüsü döner. Kirlenmiş ve aşık akraba evi terkeder. Avukat pismanlık duyar, bir süre arar kızı onunla evlenmek istemektedir. Fakat yine eski sözlüsüne döner ve evlenir. Kenar mahallede bir yerde yer bulur kendine fakir kız. İşte tabii. Oturduğu evin damadı ona göz koyar ve yatmak ister, kız pardon kirlenmiş kız bunu reddeder ve saldırganı öldürür. Zengin iş adamı olan avukat bir gazeteden **namusu uğruna cinayet işleyen** akrabayı tanır. Onun savunmasını alır üzerine. Yapay bir mahkeme sahnesi: Avukat müvekkilinin ilk aşkını anlatır. Savcılarımız ve yargıçlarımız bu pek başarılı savunmayı! kabul ederler. Fakat tahliye kararı hapisaneye geldiğinde kirlenmiş kız uyku hapıyla intihar etmiştir.
Yukarıda adlarından bir kısmını andığım seri filmlerin hepsinde ucuz adam öldürmeleri, ahlâk yozlaştırılmasını ve yerleşmiş kurumları, en azından hafife almaları göstermeyi gereksiz görüyorum. Ve ekonomik açıdan tam bir iflâs döneminde bulunan Türk sinemasının, kültürel yönden halkı iflâsa sü-

rüklemek isteğini görüyorum.
Elinde nereden bulunduğu belli olmayan silâhlarla, sudan gerekçelerle her önüne çıkanı öldürebilen, adli kurumlar karşısında aşklarını anlatarak yapay yargıçlar karşısında dava kazanan, yerleşmiş bütün yasal kurumları sinsi bir pazarlıkla yıkmaya çalışan bir beyaz perde seyirci gözünde suça teşvik eden bir seyir dengesizliğine düşebilir ancak. Kendi iç çelişmelerini, gittikçe uyanan bir seyirci karşısında bayağı bir biçimde sergileyen Türk Sineması, tarihi görevini, yığınları etkime sorumluluğunu kötüye kullanan bir düzensizliktir. Bu düzensizlik ya da yerine oturmayış karmaşık insan ilişkilerini hiçe sayıp gerçek üretenlerin sırtından sağlanan parayı döviz olarak dışarıya aktarma (bilindiği gibi ham filmlere dışarıdan ithal edilir.) göstermelik bir sanatın suçu olmaktan öte bir anlam taşımaktadır. Yetişen insanlara, çocuklara, büyüklere kötü örnekler vermek ve kafaları öyle bezemek, yasal kurumları yozlaştırarak halkın gözünden düşürmek, ahlâki yaptırımları, toplum vicdanını kötüye kullanmak gibi eylemlerinden ötürü Türk Sineması bir katil suçunu işlemek durumundadır. Ceza yasalarında yaptırımı bulunmayan bu suç ULUSAL KÜLTÜRÜN KATLİ dir ve bunun sorumluluğunu Türk Sineması daha uzun süre taşıyamıyacaktır.

---

devrimci açıdan öz ve biçim
- II -

YAKUP BAROKAS

Öz ve biçim ayırımına ve aralarındaki bağımlılık ilişkisine değinmiştik geçen yazımızda. Bu kez özün devrimci açıdan bölümlenmesini inceliyeceğiz. Öncelikle belirtmek gerekir ki konunun seçimi değildir bir filmin özünü devrimci kılan. Yapıcının devrimci kişiliğidir, bir seçime yer vermiyen. Kesin ölçütlere dayanmaz hamur filmi, siyasal filim ve sanat filmi ayırımı. Tümünün birlikte bir filmi oluşturabileceği gibi birinin ağır basması olağandır.

Hamur filmi : Kişinin özünü, niteliklerini, özellikle kentsoylu tutku ve alışkanlıklarını ortaya koyup eleştirmeyi amaçladığını belirtmiştik geçen yazımızda. Hamur filmi ayırmak gerekir **fizikötesi** ve **ruhbilimsel** konuları işleyen filimlerden -bu kavramı öngörmemizi gerekli kılan-. Marx, soyut ilkelere ulaşmayı amaçlıyan felsefe ve fizikötesinin yoksulluğundan söz eder. 1/. Oysa hamur filmi salt, kentsoylu kişilerin somut tutku ve alışkanlıklarını or-

taya kor. Hamur filmi, kişiyi, yerleşik kurumlarca kesinlikle onaylanmış ve iyice korunmuş bir alan içinde devinen, yerleşik düzenin dışında herhangi bir kavramsal temelden yoksun kentsoylu ahlâk ve törelerin ışığında incelemeyi amaçlıyan ruhbilimsel filimlerden de ayrılır. Ruhbiliminin toplumsal niteliğine /2/ önem vererek toplumda yerleşmiş olan kentsoylu alışkanlıkları ortaya kor ve eleştirir. Var olan düzenin kokmuşluğunun nedenlerini açıklar dolaylı bir açıdan. Örneğin Bellocchio'nun «Cepteki Yumruklar», Artun Yeres'in «Beyoğlu 68», Pasolini'nin «Mamma Roma»sı.

Siyasal filim : Amerikalı yönetmen Tom Palazzolo'nun **«Protesto filimleri»** diye adlandırdığı/3/ ırk ayırımından uygarlığa dek herşeyi protesto eden filimleri aşan bir anlam taşır siyasal filim devrimci açıdan. Edilgin bir davranışı zorunlu kılan protesto filimlerinin karşıtıdır. Yapıcı ve eyleme dönüşebilir bir nitelik taşır. Örneğin Glauber Rocha'nın «Terre en Transe» ı ve Artun Yeres'in «Onlar ki»si. Siyasal sinema, sinemanın günlük politikaya amaç kılınması demek değildir elbette/4/. Hattâ siyasal bile değildir, ekonomiktir, hümanistir -gereksinmelerin giderilmesi anlamını taşırsa hümanizm-.

Sanat filmi : **Deneysel filim** olarak da adlandırılır. Bencil bir doyumun ürünüdür salt kişisel duyguların oluşturduğu, çoğu kez seyirci ile saygısızca alay eden. Ancak, seyirciyi alışılagelmiş kentsoylu duygulardan sıyırabildiği

III. HİSAR KISA FİLM YARIŞMASI

III. Hisar Kısa Filim Yarışması bu yıl 20-29 Haziran tarihleri arasında Robert Kolej'de yapılacaktır. Yarışmaya en geç kayıt ve filim teslim etme tarihi **17 Haziran** dır. Bu tarihten sonra hiç bir filim yarışmaya katılamaz. Yarışmaya reklâm filimleri dışında 8 ve 16 mm. de sesli veya sessiz, konulu belge ve karton filimler katılabilir. 35 mm. kamera ile yapılmış bir filmin 16 mm. kopyası ile yarışmaya katılınamaz.

Yarışmanın ön jürisi 20-23 Haziranda toplanacak, yarışma ise 25-29 Haziran tarihleri arasında yapılacaktır. Ön jüri elemelerine seyirci alınmıyacaktır. Ön jüride elenen filimler yarışma sırasında ayrı bir gösteride sunulacaktır. Bu yılki yarışmada verilecek ödüller şöyledir :

8 mm. Birinci : Bronz Burç ve Robert Kolej öğrenci Birliği ödülü **1500 TL.**
Mansiyon : **500 TL.**
16 mm. Birinci : Bronz Burç ve Robert Kolej öğrenci Birliği ödülü **2500 TL.**
Mansiyon : **1000 TL.**

Yarışmaya katılacak olan filimler madeni muhafaza içinde **iadeli taahhütlü** veya **kıymetli emtea** ibaresi ile gönderilebileceği gibi, şahsen kulüp merkezine de teslim edilebilir. Kutunun içine konacak bir kartta yarışmacıların ismi, yaşı, mesleği ve adresi yazılacaktır.

Robert Kolej Sinema Kulübü yarışmaya katılan filimler üzerinde herhangi bir hak iddia edemez, filimler sahiplerine Temmuz ayının ilk haftasında ödemeli olarak postalanacaktır.

genç sinema gösterileri

Genç Sinemacılar topluluğu kurulduktan sonra, topluluk öncesi yapılmış kısa filmlerin gösteri sorunu öncelik kazandı diğer sorunlar içinde. Bu, herşeyden önce Genç Sinemacıların devrimci düşünce ve eylemine bir taban olan seyirciye (halka) ulaşabilme sorunu olduğu için hayati nitelikte idi - bugün aynı sorun daha da ağır basmaktadır.

Genç sinemanın ilk gösterisi 15. Eylül. 1968 günü Halkalı'nın Aslan Turgut köyünün açık sinemasında oldu - 400 kişilik bu köy sinemasında genç yönetmen Ahmet Soner'in Âsâyiş Berkemâl adlı kısa filmini köy sakinleri ve pazar izninde olan erler seyrettiler.

Bu ilk gösteriden evvel kısa filim yönetmeni Artun Yeres'in Çirkin Ares adlı filmi İstanbul ve Ankara'daki bazı derneklerde gösterildi. Genç Sinema topluluğu olarak Aslan Turgut köyündeki gösteriden sonra Genç Sinemacıların filmleri bazen kendi teşebbüsleriyle bazen de davet üzerine, özellikle devrimci örgütlerde gösterildi.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde Komer'in arabasının yakılması sonrası öğrencilerin düzenlediği forumlarda genç yönetmen Artun Yeres'in Çirkin Ares adlı filminin arkadaşımız Mutlu Parkan'ın «Genç Sinemanın Öğrencileri Desteklediğini» belirten açıklamasıyla arka arkaya iki kez gösterilmesi Genç Sinemacılar için anlamı çok önemli bir olaydır.

Devrim için hareket tiyatrosu da Grev adlı oyunda Artun Yeres'in Onlar ki... adlı filmini fon olarak kullanmaktadır.

Genç Sinemanın diğer önemli gösterileri: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sinema Kulübü'nde Genç Sinema toplu gösterisi, Türkiye İşçi Partisi Beşiktaş İlçesi Fikir Kulüpleri Federasyonu, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu kuruluş yıldönümü, Lâstik-İş Sendikası, Millî Demokratik Devrim Derneği İstanbul ve Ankara gösterileri, Gerze Şehir Kulübü ve Üniversite'deki gösterilerdir.

Yapım konusunda olduğu gibi gösteri konusunda da Genç Sinemacılar bütün devrimci örgütlerin ve kişilerin dayanışmasına gereksinme duymaktadırlar.

Sinemanın yığınlara ulaşabilen ve etkileyebilen çok güçlü bir 'DİL' olduğu hiç bir zaman unutulmamalıdır.

---

oranda yapıcı bir etkiye ulaşabilecektir ki bu da dolaylı ve çoğu zaman gereksiz. Tecimsel sinemanın gelişi güzel el atabileceği bir teknik bulgular yığınını oluşturmak belki de tek yararı.

1/ MARX, Karl, Felsefenin Sefaleti, sh. 115

2/ MARCUSE, Herbert, Aşk ve Uygarlık sh. 22 vd.

3/ Amerikan Deneysel Filim Festivali, Amerika'da filim denemeleri, sh. 2

4/ Siyasal Sinema, Yeni Sinema, sa. 19-20 sh. 25

BASIN'DAN

500 SİNEMA SEYİRCİSİNİN ÇAĞRISI

25 - MART - 1969 - ANT

Burası 4000 nüfuslu bir kasaba. Adı : ÇEŞME. hani yaz gelince burjuvanın plâjlarında fink attığı sahil kasabası. Hani kış geldi mi tütün tüccarlarıyla sömürülen, emeğini alamıyan 4000 fakir insanın kasabası.

Yüreklidir Çeşmeliler, terbiyelidirler, ahlâklıdırlar. Haksızlığa boyun eğer önceleri terbiyesi gereği. Sonrasına tahammülsüzdür. Bilgisizdir ama sağduyusu vardır. Uygar değildir ama eğilimi vardır uygarlaşmağa Çeşmeli'nin...

Bekliyor Çeşmeli daha rahat, daha mutlu bir yaşamı. Kahve köşelerinden bıktı artık, bu aldatıcı, soyguncu sinemasından da...

Aşağıdaki çağrı, Çeşme'li 500 sinema seyircisinindir. Başarılar :

Kahroluyoruz, boğuluyoruz burada. Kim dur diyecek bu emperyalizme? Bir takım türedilerin, sanattan habersizlerin yeni «Yeşilçam» kırallığını kim yıkacak? Kim yeter diyecek bunlara.

Sinema halka indi ama sadece fiyatıyla. En etkin eğitici sanat dalı, bizde en büyük sömürü ögesi. Halk kanmıyor, inanmıyor artık yerli sinemaya. Ama başka eğlenecek araç olmadığından, seyredeceğinin ne denli berbat olduğunu bile bile, sövgüleye, sövgüleye gidiyor sinemaya.

Ey Ağalar! Bezirganlar! Yutmuyoruz artık yaptıklarınızı. Kovboylarınızın bir meydanda döndüğünü biliyor, göbeklere, öpüşlere küfrediyoruz. Yaşlı gözlerinize gülüyor, gaz tüplerinden yaptığınız uçan dairelerle alay ediyoruz. YUH! Diyoruz size YUUUUHH! Küçüğümüzden büyüğümüze kadar bir ağızdan.

Dolandırılıyoruz, aldatılıyoruz burada. Şehirlerde yıllar önce gösterilen filmlerin sözümüz yabana (Galası) (!) yapılıyor. Sahte oyuncular. Rejisörler çıkıyor sahneye. Filmlerini şişiriyorlar, çağdaş sinemayı getirdiklerini söylüyorlar. Bilgiçlik, ukalâlık ediyorlar, azarlıyorlar halkı, inanmıyor, güvenmiyor diye onlara. Filmin kısalığını örtmek için monolog yapıyor Bay Rejisör (!), oyalamak için. YUUUUHH! diyor halk YUUUHH! Azarlanıyor sahneden, Terbiyesizlikle suçlanıyor. Polisçe dışarı atılıyor. Kimdir bu zorbalığa ışık yakanlar, bu halk düşmanları?

Uyanıkız biz, gözlerimiz açık. Bertold Brecht'in istediği gibi.

«Evet gözü açık seyirciler»iz. ama ışıklandırın bizi, her şeyi aydınlıkta görelim. Madem ki

«Gözü açık seyirciler gerek» hepimize. Bekliyoruz umutla. Geleceğin heyecanıyla yüreğimiz senin.

Ama hakkımızı istiyoruz, hor görülüşümüzün öcünün alınmasını istiyoruz. Evet soruyoruz şimdi yumruklarımızı sıkıp: Ey Yeni Sinemacılar, Sinematekciler, Genç Devrimci Sinemacılar neden hep susuyor, eylemlerinizi sınırlıyorsunuz? Arayın bizim hakkımızı, sorun hesabımızı. Kimdir bu Baytekinci Rejisör (!) Bu bilgiç bu halk düşmanı adam. Kim dilini ağzına sokacak böyle türedilerin, bu ASALAK'ların.

Ne zaman bu sinema emperyalizmine son verilecek? Herşeyi bizden beklemeyin dostlar. Emekçinin işi değil bu tümüyle. Aydının işi bu. Biz kandırıldığımızı biliyor, kızıyor, bekliyoruz. Yeşilçam'ın çam devircilerine güvenmiyor, aralarındaki halk düşmanlarını ayıklayacaklarını sanmıyoruz. Hepsi sömürgen değil mi?

Yüreğimiz, YÜREĞİMİZ sizinle devrimci sinemacılar, bizden yana aydınlar. Bundan daha iyi ne istersiniz bizden. Ha gayret.

senarist ve rejisörlerin seyirciye oyunu

Rejisör ve senaristlerimizin halkı aldatmak istemesi artık yetti. Gün geçmiyor ki, ismi değiştirilmiş, eski ve çeşitli filimlerin parçaları eklenmiş filimlerle vatandaş aldatılmak istenmesin.

Bunun son misalini geçen gün nahiyemize gelen iki filmde gördük, Ayhan Işık ve Selda Alkor'un oynadığı filimle, Tamer Yiğit - Sema Özcan'ın oynadığı filimlerin, adı artistleri başka idi. Ancak konuşmalarına varıncaya kadar her şey ayni. Diyebilirsiniz ki filimler birbirinin kopyasıdır.

Filimcilerimizin, senaristlerimizin bu yola sapmalarının hakikî sebebi nedir? Konu yetersizliği mi, yoksa maddî durum mu?

M. ŞENER
ÇANAKKALE

22 - MART - 1969 - HÜRRİYET

KOZANOĞLU ya da OSMANLI'da DEVLET - HALK çıkmazı (2)

AHMET SONER

Atullah Kesin sonuca gidecek tertiplerle uğraşırken; Kozanoğlu sefer akçesi almak için konağa gider. Şehre ilk gelişinde konakta karşılaşıp vurulduğu, Ataullah'ın kardeşi Esma'ya raslar. Kozanoğlu bunu bilmez, kıza aşkını açıklar: «Kozanoğlu sefer akçesi almıya girdiği evden kız çaldı diyecekler. Olsun. Desinler. Eşkiya Kozanoğlu kız sürümüş diyecekler. Desinler. Nefsimiz huzura hasret gidecek.» Esma birleşmelerine imkân olmadığını, Karahasanoğlu'nun kızı olduğunu söyleyip Kozanoğlu'nun kollarından kaçar gider. Bir yorgunluk, bıkkınlıktır sarar Kozanoğlu'yu, nakkaşlıktan bile hoşlanmaz olur. Ataullah'ın emriyle, Kozanoğlu'ya pusu kurar cami şadırvanında Kıllı Ebubekir. Birbirlerini yaralar Kozanoğlu ile Ebubekir. Ebubekir ölür. Kozanoğlu'nun yaraları sarılır. Bu arada Kadı, Nasuh paşayı sıkıştırmakta: «Eşrafın iradesine karşı gelmek devlete çok şey kaybettirir paşa hazretleri...» «Şunu kafanıza iyice sokun, ben emri sizden değil saraydan alırım.» diyen Nasuh Paşayla, Kadı «Öyleyse emir size gene saraydan gelecektir paşa hazretleri...» diyerek açıkça alay eder. Kozanoğlu iyileşmekte: «Düşümde babamı gördüm. Tozlu bir yolda İstanbul'a gidiyordu, cenkte kopmuş kolunu padişahtan geri istemeye.» Ataullah'ın İstanbul'a yolladığı sandık-sandık altınlar

yüzünden, Kozanoğlu'nun yargılanmasını buyuran Padişah fermanı geliverir bir gün. Nasuh paşa, durumu Kozanoğlu'ya bildirir. «Ferman bizden önce Kadıya gitmiştir. kaçmalısın Kozanoğlu. Birazdan tevkife gelirler seni, vakit kaybetmeden kaç.» Kozanoğlu, Hasan ustadan bellediği davranışıyla «Kaçmam paşa hazretleri. Onlar benim kaçmamı isterler. Ben kaçmam, hak ortada kalır kaçarsam. Mahkeme etsinler beni.» Filmin sonuyla çelişmesin diye konuşmanın gerisi çıkarılmıştır senaryodan (**Assınlar beni. Halk artık devlete de güvenmemek gerektiğini anlasın**). Kadı gelir askerlerle, alıp götürür Kozanoğlu'yu. Kapıkulunun sipahiye yenilgisidir bu. Paşa yıkılmıştır, başından uzun, heybetli kavuğunu çıkarıp olduğu yere çöker. Zindana atılan Kozanoğlu ile konuşmıya gelir Ataullah: «Kendine güveniyorsun, iki-üç yalancı şâhitle oldu-bittiye getiremezler, halk beni çok sever diyorsun.» Ardından para teklif eder, bu sancaktan uzaklaşması için. «Ben nâmımı parayla satın almadım ki parayla satayım. Kusura kalma Ataullah ağa, istesen de istemesen de ben şerefimle öleceğim...» Ataullah: «Seninki boşa kahramanlık. Yenik adam tez unutulur... Kendine çok güvenme Kozanoğlu, çevrene de güvenme. Ben bu insanları bilirim. Çiğneyecek bir lokmaları oldukça dünya yıkılsa kimse aldırmaz. Peder rahmetli, ölçüyü az biraz şaşırtıp milleti iyiden aç komasaydı her şey başka türlü olurdu. Aç sürü gütmek kavalcı hüneri Kozanoğlu. Arada bir bedava aş dağıtıp, bayramda bol kurban keserim. Çarşıdaki hamamı tamir ettirir, pazar yerine bir sebil yaptırırım.» diyerek, yöneticilerin halkı kandırma kurallarını bir-bir açıklar. Sonra gidip Kadıyla tartışır durumu: «Kozanoğlu'yu muhakeme edemeyiz Kadı efendi, halk mahkemeyi basar.» sonucuna varınca, hapisanede isyan çıkardığı gerekçesiyle Kozanoğlu'yu o gece zindanda boğdurmaya karar verirler. Tehlikeleri önceden sezme yetisi olan Softa Halil de Ataullah'a yamanır. Kozanoğlu'nun boğdurulacağı gece Hasan usta, adamlarıyla zındanı basar. «Ataullah'ı Mütesellim yaptılar Kozanoğlu. Bu defa beraber dağa çıkıyoruz.» Kozanoğlu, ustasından aldığı dersi unutamamıştır: «Çıkmak doğru olur mu Hasan usta, direnmek gerek.» Askerlerin saldırısı karşısında dövüşmek zorunda kalır Kozanoğlu, Hasan usta yaralanınca, onu kurtarmak için zindandan kaçırır. «Ben bittim Kozanoğlu. Sen direneceksin. Sana vasiyetim dağda direneceksin.» diyerek ölür Hasan usta. Zindanı basanlardan bir kaçı yakalanıp asılır çarşı ortasında. Softa Halil yine koparmıştır tellâllığı: «Ey ahali... Duyduk duymadık demeyin... Mütesellim Kozanoğlu Hüseyin ağa azledildi. Halkın gözü aydın olsun. Yeni Mütesellim Karahasanoğlu Ataullah ağanın buyrultusudur: Üç gün-üç gece medrese önünde fakir-fukaraya kurban eti ve aş dağıtılacaktır. Vergiler eski usûl üzre toplanacak, sefer akçesi halktan alınacaktır. Topçu paşa câmiînin yıkılan şerefesi tez elden tamir ettirilecektir. Mütesellim Ataullah ağa, dün gece zindanda isyan çıkarıp dağa çıkan Kozanoğlu'nun dirisini getirene tam altmış kese altın ihsan ede-

cektir.» Vergi yine halka yüklenmiştir, önüne bir parça kemik atılarak. Hasan ustayı gömmüştür Kozanoğlu. Softa Halil yanında on-onbeş halktan adamla mezar başında Kozanoğlu'yu bulur: «Softa ağan seni yalnız koyar mı hiç? İşte sana ordu da topladım. Kozanoğlu ölürse padişaha bile cenk açarız diyorlar.» Kozanoğlu büyük bir iyi-niyetle bu sözlere aldanır. Padişaha bel bağlamış, umudunu yitirmemiştir: «Sağolun yiğitler, sağolun kardeşlerim. Ama bana sorarsanız, devlet devletse kullarını göz göre-göre bu itlere çiğnetmez. Ne yapıp-yapıp İstanbul'a haber uçuracağız. Uğradığımız kancıklığı kulağıyla duymalı Padişahımız.» Bu konuşma sırasında Kozanoğlu'nun çevresini saran adamlar, onu kıskıvrak yakalayıp götürürlerken: «Kardeşliği kaça sattın Softa ağam.» diyerek yüzüne tükürür. Çarşı meydanında ümerâ, ulemâ, askerler ve halk toplanmıştır. Elleri bağlı Kozanoğlu'yu getirirler. Kadı, hazırladığı fetvayı okur: «Kozanoğlu demekle mâruf Hüseyin nâm şâki, bir miktar eşkiyayı başına cem ve mezburlara reis olup... Nass-ı kerimi mantukunca katilleri helâl ve farz olur mu beyan buyrula? Allahü taalâ a'lem. El cevap - Olur. «Tanrı da onlardan yanadır. Kadı, bir diyeceğinin olup-olmadığını sorar. Kozanoğlu beylik sözlerle başlar son konuşmasına, hiçbir anlamı olmayan ama güzel olan. «Gün akşamlıdır kardeşler, dün doğduk bugün ölürüz.» Sonra da kalabalığa acı-acı, gözleri yaşlı bakarak son sözünü söyler. «Hâlimi siz duyurun osmanlı padişahına, hakkımı siz sorun. Ardımda kalanlara taze bir kavga doğsun.» Başlarını öne eğerler utançlarından meydanda toplananlar. İpi geçirir cellât. Kozanoğlu bir tekme atar ayağının altındaki yüksekliğe. Boşlukta sallanır bir süre, sonra durur. Derken genç bir delikanlı Kozanoğlu'ya yakılan türküyü söylemeğe başlar. «Kozanlı Hüseyin'im hey / Ne kadı tanırım ne bey» Başkaları da katılır. «Haksızlığa karşı korum / Durdurmaz beni hiç-bir-şey» Ataullah askerlerin çemberi içinden kaçmağa başlar, ardından da ümera, ülema, âyân... Halktan biri Ataullah'ın yüzüne tükürür, oralı olmaz Ataullah. Birşeyler olacağını sezen Softa Halil uzaklaşır ortalıktan. Halk askerlere saldırır, silâhlar atılır, kan gövdeyi götürür: İSYAN... Filim biterken perdede dört dize ve bunu söyleyen bir koro: «Kozanoğlu-Kozanoğlu / Seni izleyi-izleyi / Yaralarım göz-göz oldu / Devlet gözleyi-gözleyi.»

Filmi görmiyen, göremiyen ve görüp de unutanlar için öyküyü böyle geniş tuttum.

(gerisi gelecek sayıda)

genç sinema

SAYI 7 MAYIS 1969 1 LI

GENÇ SİNEMA GÖSTERİLERİ

